Cengiz Aytmatov

DİŞİ KURDUN RÜYALARI

Tercüme:
Refik Özdek

YAYIN NU: 216
EDEBÎ ESERLER: 107

T.C. KÜLTÜR ve TURİZM BAKANLIĞI
SERTİFİKA NUMARASI: 16267

ISBN: 978-975-437-009-6

www.otuken.com.tr | otuken@otuken.com.tr

1. Basım:1990
29. BASIM

ÖTÜKEN NEŞRİYAT A.Ş.®
İstiklâl Cad. Ankara Han 65/3 • 34433 Beyoğlu-İstanbul
Tel: (0212) 251 03 50 • (0212) 293 88 71 - Faks: (0212) 251 00 12

Kapak Tasarımı: Zafer Yılmaz

Dizgi-Tertip: Ötüken

Kapak Baskısı: Plusone Basım

Baskı: ALTIN KİTAPLAR YAYINEVİ
Göztepe mah. Kazım Karabekir cad. No: 32
Mahmutbey-Bağcılar/İSTANBUL
Tel: (0212) 446 38 88 Pbx • Faks: (0212) 446 38 90
Sertifika Numarası: 44011

İstanbul- 2020

Kitabın bütün yayın hakları Ötüken Neşriyat A.Ş.'ye aittir. Yayınevinden yazılı izin alınmadan, kaynağın açıkça belirtildiği akademik çalışmalar ve tanıtım faaliyetleri haricinde, kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz; hiçbir matbu ve dijital ortamda kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

Cengiz Aytmatov; 1928 yılında Kırgızistan'ın başkenti Bişkek'e bağlı Talas Vadisi'nde yer alan Şeker Köyü'nde doğdu. Babası Törekul Aytmatov, annesi Nagima Hamzayevna Aytmatova'dır. Memur olan babası 1937 yılında Stalin'in temizlik harekâtında öldürülen kurbanlar arasındadır. Annesi çeşitli memuriyetlerde bulunmuş ve dört çocuğunu kendi başına büyütmek durumunda kalmıştır. İlkokula kendi köyünde giden Cengiz Aytmatov, babaannesi Ayıkman Hanım'dan dinlediği ninniler, masallar, ve efsanelerle yetişir.

İkinci Dünya savaşının yokluk yıllarını babasız geçiren Aytmatov, çocuk yaşından itibaren çalışmaya başlamıştır. Bu dönemde köy sovyeti kolhozu sekreteri ve vergi memuru olarak çalışır. 1946 yılında Kazakistan'ın Cambul şehrinde Veteriner Teknik Okulu'nda eğitim görmeye başlamıştır. Bu okul bitince, 1948'de Kırgızistan Tarım Enstitüsü'ne devam etmiştir. 1953 yılında buradan veteriner olarak mezun olur. Aytmatov'un ilk eseri, 1952 yılında *Pravda* gazetesinde yayınlanan *Gazeteci Cyuda*'dır. Bu hikâyeyi, 1957 yılında yayımlanan *Yüzyüze* takip eder. 1956-58 yılları arasında Moskova'da Gorki Edebiyat Enstitüsü'ne devam eden yazarın Cemile adlı hikâyesi 1958 yılında *Novy Mir* (Yeni Dünya) dergisinde yayınlanır. Bu eseri büyük ilgi görür. Aytmatov şöhreti, bu eserinin Fransız şair Louis Aragon tarafından Fransızca'ya tercüme edilmesi ve Avrupa'da yayımlanması ile yakalar. Aragon bu hikâyeye yazdığı önsözde Cemile hikâyesini "dünyanın en güzel aşk hikâyesi" olarak takdim etmiştir. Aytmatov, Cemile'nin yayımlandığı 1958 yılında Moskova Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'ne başlamıştır. Aynı yılın sonunda Kruşçev'in anti-Stalinist kampanyası sırasında Sovyet Komünist Partisi'ne ve Yazarlar Birliği'ne kabul edilir. Babası Stalin muhalifi olan Aytmatov'un partiye girmesi ve birliğe kabul edilmesi ancak siyasî şartların yumuşaması sayesinde gerçekleşmiştir. Hatta sırf babasının muhalifliği yüzünden öğrencilik yıllarında bursu kesilmiş, pek çok terslikler yaşamıştır. Değişen siyasî şartlarla birlikte Aytmatov hem Kırgız hem de Rus yazarlar arasında yerini pekiştirmiştir. Bu yıllarda *Literaturnyi Kırgızistan* dergisi editörlüğünü, sonra beş yıl boyunca *Pravda*'nın Orta Asya muhabirliğini yapmıştır. Aytmatov 1963 yılında, *İlk Öğretmen*, *Deve Gözü*, *Cemile* ve *Selvi Boylum Al Yazmalım* adlı hikâyelerinden oluşan *Steplerden ve Dağlardan Hikâyeler* adlı kitabıyla Lenin Edebiyat Ödülü'nü kazanmıştır. 1959-67 yılları arasında *Novy Mir*'in editörlüğünü yapmış ve 1968'de Büyük Sovyet Edebiyat Ödülü'nü kazanmıştır. Aynı yıl Kırgızistan'ın millî yazarı seçilmiştir. Cengiz Aytmatov'un edebî seyri bu yıllarda hikâyecilikten roman yazarlığına doğru kayar. İlk romanı olan *Toprak Ana* 1963'de neşredilir. Yine aynı yıl yayınlandığında büyük heyecan uyandıran *Elveda Gülsarı*'yı kaleme alan Aytmatov, daha sonraki yıllarda çeşitli yayın organlarında hikâyelerini yayınlatmaya devam eder. 1964'de yayınlanan *Kızıl Elma* ve 1969'da

yayınlanan *Oğulla Buluşma* hikâyelerinden sonra, yazar 1970'de edebiyat âleminde yankı bulan *Beyaz Gemi* romanını neşreder. Daha sonra 1972'de *Asker Çocuğu* hikâyesini, 1975'de Kazak yazar Kaltay Muhammedcanov'la birlikte *Fuji-Yama* adlı tiyatro eserini, 1976'da *Sultanmurat*, 1977'de *Deniz Kıyısında Koşan Ala Köpek* hikâyelerini neşreder. 1980 yılında kaleme aldığı *Gün Olur Asra Bedel* romanı yazarın edebiyat hayatının zirvelerinden birini teşkil eder.

Aytmatov, 1986 yılında neşredilen *Dişi Kurdun Rüyaları* isimli romanıyla, yazarlık seyrini mahalli olandan evrensel olana taşımıştır. Aytmatov 1990'da yayınlanan *Beyaz Yağmur* ve *Yıldırım Sesli Manascı* hikâyelerinden sonra, aynı yıl *Cengiz Han'a Küsen Bulut*'u yayınlar.

Aytmatov, başarılı bir edebiyatçı kimliğine sahip olmasının yanında, insan ilişkileri ve yüksek temsil kabiliyeti sayesinde Sovyet devletinden itibar görmüş, devletin çeşitli birimlerinde görev almıştır. 1978 tarihinde Yüksek Sovyet Prezidium'u tarafından Sosyalist İşçi Kahramanı olarak ödüllendirilir. 1983 yılında Büyük Sovyet Edebiyat Ödülü'nü ikinci kez kazanmıştır. Gorbaçov döneminde Sovyet Parlamentosu Kültür ve Ulusal Diller Komitesi Başkanlığı ve Sovyet Yazarlar Birliği Sekreterliği görevlerinde bulunmuştur. Sovyetler birliği dağılmadan önce Gorbaçov'un beş danışmanlarından biri olmuştur. Cengiz Aytmatov; edebi çalışmalarının dışında, 15 yıl Avrupa'da SSCB ve bilahare Kırgızistan'ın büyükelçiliğini yapmıştır. Avrupa Birliği, NATO, UNESCO ve Benelüks ülkelerinde görev yapmıştır.

Aytmatov, *Gün Olur Asra Bedel* romanının sinemaya uyarlanma çalışmalarının devam ettiği Tataristan'daki Kazan şehrinde rahatsızlanmış ve hastaneye kaldırıldığı Almanya'nın Nürnberg şehrinde 9 Haziran 2008 tarihinde vefat etmiştir.

Ötüken Neşriyat tarafından yayınlanan eserleri:

- Beyaz Gemi (Roman)
- Cemile - Sultan Murat (Hikâyeler)
- Cengiz Han'a Küsen Bulut (Roman)
- Dişi Kurdun Rüyaları (Roman)
- Elveda Gülsarı (Roman)
- Gün Olur Asra Bedel (Roman)
- Kızıl Elma - Oğulla Buluşma - Beyaz Yağmur - Asker Çocuğu - Deve Gözü (Hikâyeler)
- Toprak Ana (Roman)
- Yıldırım Sesli Manascı - Yüzyüze - Deniz Kıyısında Koşan Ala Köpek (Hikâyeler)

-I-

GÜNDÜZ hava, dağların güneşe dönük yamaçlarında, bir çocuk nefesi kadar yumuşak ve güzeldi. Ama bu hali pek kısa sürdü. Önce, ancak hissedilebilen bir yavaşlıkla değişmeye başladı. Sonra, buzullardan bir rüzgâr esti. Acelesi olan alaca karanlık, yaklaşan gecenin soğuk, gri-mor rengini de ardından sürükleyerek, sessizce vadileri, boğazları kaplayıverdi.

Etraf bembeyazdı. Isık-Göl'ün kıyılarına kadar inen sıradağlar kalın kar yığınları altında kaybolmuştu. İki gün önce birden patlak veren ve sonra doğal güçlerin karşı gelinmez iradesiyle, büyük bir yangın gibi bir anda ortalığı kasıp kavuran bir fırtına getirmişti bu kar yığınlarını. Dağlar, gökyüzü ve bütün dünya, yitip gitmişti o müthiş fırtınanın karanlığında. Sonra fırtına dinmiş, her şey susmuş ve hava açılmıştı. Ölüler ve dirilerle ilgisini kesen dağlar, şimdi, donup kalmış bir sessizlik içinde ve ağır kar boyundurukları altında hareketsiz idiler.

Yalnız, büyük bir helikopterin sürüp giden ve inatla yaklaşan gürültüsü bozuyordu sessizliği. Helikopter, günün bu ilerleyen saatinde, Uzun-Çatı kanyonundan, Ala-Mengü dağının rüzgârlı yüksek yamaçlarında saçaklanan bulutlarla puslanmış soğuk vadisine doğru uçuyordu. Her geçen dakika daha da yaklaşarak, homurtusunu arttırarak havayı şişiriyor, sonunda bütün gökyüzünü dolduruyor, zorba bir kükreyişle tepelerin, dorukların ve yalnız ses ve ışığın ulaşabildiği ebedî kar yığınlarının üzerinden geçiyordu. Uğultusu, vadilere ve kayalara çarparak yankılanıyor, büyüyor, karşı gelinmez bir güçle yırtıp parçalıyordu gök-

yüzünü. Tıpkı deprem öncesindeki gibi korkunç bir olayın eşiğindeydik sanki.

Uğultu en yüksek noktasına ulaştığı bir anda olan oldu: Önce helikopterin geçtiği yerin aşağısında bulunan ve rüzgârın çıplak bıraktığı dik bir yamaçta, hafif bir göçme görüldü. Bazı kayalar ses şoku ile, donmuş parmaklara kan yürümesi gibi hafifçe kımıldamış ve hemen durmuştu. Ama az sonra, bu küçük sarsıntı, bu oynak arazide daha büyük bazı kayaların kopmalarına, gittikçe artan bir hızla yamaçlardan yuvarlanmalarına yetmişti. Yuvarlanan kayalar tozu dumana katarak, daha küçük taşları da sürükleyerek iniyorlardı aşağıya. Yamaç mermi yağmuruna tutulmuştu sanki. Sarıçalıları, aksöğütleri ezerek, kar yığınlarını çökerterek inen kayalar, kurtların barındığı büyük bir kovuğun üzerine gelip çarptı. Yarı donmuş bir derenin kenarında bulunan bu kovuğun ağzını, yöreye özgü bitkiler örtüyordu.

İnine taş yağan, çığ düşen dişi kurt Akbar, kovuğun dibine, karanlık dehlize doğru kaçtı. Yay gibi fırlamış, sonra durup tüylerini kabartmış, dövüşmeye, meçhul düşmanının üzerine atılmaya hazır bir durum almıştı. Karanlıkta ışıltısı artan gözlerinde vahşi şimşekler çakıyordu.

Akbar'ın korkusu boşuna idi. Helikopter ancak, kaçılacak ve saklanacak yeri olmayan düz ovada tehlikeli olabilirdi. Düz ovada onun peşini bırakmaz, yetişir, vınlaması ile onu sersemletir, iyice yaklaşınca da mitralyöz ateşine tutardı. Bu durumda sinecek bir kuytu, sığınacak bir köşe bulamaz, postunu kurtaramazdı. Çünkü, kaçan bir yaratığın ayakları altında yer yarılmaz ve onu saklamazdı.

Dağlarda durum başka idi. Kaçmak, tehlike geçinceye kadar saklanmak mümkündü. Onun için helikopter korkulacak bir şey olamazdı. Aslında dağlar helikopter için de tehlikeliydi. Ama korkunun mantığı yoktur; hele bu, daha önce yaşanmış bir korku ise.

Helikopterin sesi yaklaşınca dişi kurt inlemeye başladı. Bir top gibi büzülerek başını ayakları arasına aldı. Sonra sinirleri iyice gevşedi, acı acı uludu, uludu... Çaresizdi. Amansız, kör bir korkuya kapılmıştı. Dişlerini hiddetle, aynı zamanda umutsuzca gıcırdatarak kovuğun kapısına doğru süründü. O haliyle, kovuğun üzerinde homurdanıp duran ve kayaları bile söküp yuvarlayan madenî canavarı korkutup kaçırmak ister gibiydi.

Akbar gebe olduğu için eşi Taşçaynar daha çok dışarıda dolaşıyordu. O sırada çalılar arasına sinmişti. Akbar'ın acı acı uluduğunu duyunca, kalkıp inlerine doğru süzüldü.

Taşçaynar (taş çiğner) adını ona yöredeki çobanlar vermişti. Çünkü çenesi taşları çiğneyip ezecek kadar güçlüydü.

Taşçaynar, "korkma artık, ben geldim" dercesine, yatıştırıcı bir homurdanma ile dişisine sokuldu. Dişi kurt da sıkı sıkı sarılır gibi ona süründü. Yavaş yavaş inlemeye, homurdanmaya devam ediyordu. Gök'ün adaletsizliğine, bilinmeyen bir güce ve belki de korkunç kaderine karşı idi bu sızlanışlar, bu yakınmalar. Helikopter Ala-Mengü buzulunun gerisinde kaybolup gittiği ve gürültüsü bulutlar arasında boğulup duyulmaz olduğu halde, hâlâ bütün vücudu titriyordu. Kendine gelmesi epey uzun sürdü.

Dağlar, sanki kozmik bir huzur çığı ile bir anda yeniden sessizliğe kavuşmuştu. Dişi kurt birden karnının büyüdüğünü, orada bir şeylerin canlandığını ve kımıldadığını hissetti. Akbar bu hissi, ergin çağının ilk günlerinde, bir sıçrayışta büyük bir tavşanı yakaladığı zaman da duymuştu: Tavşanın karnında görünmez yaratıkların kımıldadığını anlamış, bu tuhaf olay onu pek şaşırtmış, kulaklarını dikip, boğduğu dişi tavşana bir süre kuşku ile bakmıştı. Sonra da, yine kuşkular içinde, bu görünmez yaratıklarla, tıpkı kedinin yarı ölü fare ile oynaması gibi oynamıştı. Şimdi, o tür bir canlı ağırlığı kendi karnında hissediyordu. Varlığını böylece hissettiği o yaratıklar onun yavruları idi ve her şey

uz giderse, on-onbeş gün sonra dünyaya geleceklerdi. Ama henüz doğmadıkları için şimdi onun vücudunun ayrılmaz bir parçası gibiydiler. Bunun için de, oluşma aşamasındaki bilinçaltlarında, annelerinin geçirdiği korku şokunu ve ümitsizliği onlar da hissetmişlerdi. Bu onların dış dünya ile, kendilerini bekleyen acı gerçeklerle ilk ve dolaylı karşılaşmalarıydı ve analarının acıları ile kıvranıp kımıldamaları bundandı. Onlar da korkmuştu ve bu korku onlara analarının kanı ile duyurulmuştu.

Akbar, kendi iradesi dışında oluşan bu yeni olay karşısında, şimdi daha kuşkulu idi. Kalbi heyecanla çarpıyor, cesareti, kararlılığı artıyordu: Karnında taşıdığı yavruları, herhangi bir tehlikeye karşı ne pahasına olursa olsun koruyacaktı. Artık, insan olsun, hayvan olsun, her düşmana tereddütsüz saldırabilirdi. Soyunu sopunu, dölünü döşünü koruma içgüdüsü uyanmıştı. Şimdiden, doğacak çocuklarını şefkatle okşamak, doğmuşlar gibi memelerini ağızlarına vermek ihtiyacı, özlemi içindeydi. Mutlu geleceği duyuran bir önsezi idi bu.

Dişi kurt gözlerini yumdu, sevinçle homurdandı. Karnında, kızaran ve süt toplayan memeleri iki sıra halinde kabarmıştı. Dar inin elverdiği ölçüde yavaşça ama büyük bir keyifle gerindi. Korkunun yerini mutlu gelecek umudu almış, iyice sakinleşmişti. Yeniden Taşçaynar'ın boz yelesine yaslandı.

Taşçaynar güçlüydü. Kürkü kalın, yumuşak ve sıcaktı. Suskun, mağrur Taşçaynar da dişi kurdun hissettiklerini algılamış, içgüdüsüyle onun ana olacağını anlamış, heyecanlanmıştı. Kulaklarını dikmiş, büyük ve köşeli başını kaldırmış, yuvalarına iyice gömülü kara gözbebeklerinin durgun bakışlarıyla, gölge gibi, belli belirsiz bir şeyler görür gibi olmuştu. Soludu, öksürür gibi sesler çıkardı ve böylece durumdan memnun olduğunu, mavi gözlü dişisine nazlanmadan, homurdanmadan itaat edeceğini, onu koruyacağını

anlatmış oldu. Büyük, sıcak ve ıslak diliyle Akbar'ın başını, gökmavisi parlak gözlerini ve burnunu yaladı. Akbar onun, kan hücumu ile birden yakıcı bir sıcaklık alan, yılan gibi çevik ve hızlı hareket eden dilini, şefkatle kendisine uzandığı zaman çok seviyordu. Önce biraz aldırışsız görünse de, onun tahrik edici sürtünmelerinden pek hoşlanırdı. Bol bol taze et yiyerek karınlarını doyurdukları zaman huzurlu bir şekilde dinlenirken de çok seviyordu onun sulanan ve tatlılaşan dilini.

Bu çiftin kılavuzu, emir vereni, Akbar idi. Avı başlatma görev ve hakkı da ona aitti. Taşçaynar ise güvenliği sağlıyordu. Yenilmek bilmeyen gücünü kuvvetini ona adamıştı. Yorulmadan, yüksünmeden onun isteklerini sadakatle yerine getirirdi. Bu işbölümüne ikisi de tam olarak uyuyorlardı. Birbirlerine saygılıydılar. Yalnız bir defa, tuhaf ve beklenmedik bir olay meydana gelmişti: Taşçaynar şafak vaktinde yuvadan ayrılmış, geç vakit, başka bir dişi kurdun kokusu vücuduna sinmiş olarak dönmüştü. Çok kızışan ve yörede dolaşan, kilometrelerce uzaktan erkek kurtları tahrik eden o yabancı dişi, onun da aklını başından almıştı. O kokuya dayanamayan Taşçaynar gidip onunla buluşmuş, sevişmişti. Akbar, vücuduna yabancı dişi kokusu sinmiş olarak dönen Taşçaynar'ı bağışlamamıştı. Ansızın saldırarak omuzunu dişlemiş, yuvadan kovmuştu. Günlerce yanına yaklaştırmamıştı o budalayı. Yalvaran ulumalarına cevap bile vermemişti. Taşçaynar sanki onun eşi değildi artık. Sanki hiç yoktu. Kendisini pohpohlamak, gönlünü almak için yaklaşacak olsa dövüşecekti onunla. Bu uzaklardan gelmiş "ikili"nin boşuna mı başı olmuştu? Taşçaynar boşuna mı ayak olmuştu!

Ama şimdi, Taşçaynar'ın geniş ve sıcak böğründe hırlıyordu. Korkusunu paylaştığı ve güven verdiği için ona minnet duyuyor, okşamalarına, yalamalarına onun dudaklarını yalayarak karşılık veriyordu. Böylece, elinde olmadan arasıra hâlâ titremesi de kesilmişti artık. Şimdi, bütün var-

lığıyla karnında gelişmekte olan yavrularını düşünüyordu. Yuvada tekrar rahatlıkla hareket etmeye başladı. Zaten soğuk geceler başlamış, dağlarda pek zorlu geçen kış, şimdilik el yordamıyla oralara geliyordu.

Dişi kurdun korkunç bir şok geçirdiği o gün, işte böyle sona erdi. Karşı gelinmez analık içgüdüsüyle o, yalnız kendisi için değil, yakında dünyaya gelecek yavruları için de endişelenmiş, korkmuştu. Öbek öbek koruların ardında, çığların ve fırtınaların topladığı taş ve ağaç yığınlarının gerisinde, çalılıkların ortasında, sarkık kayaların altında derin bir yarık olan bu yeri, onun için yuva seçmişlerdi.

Akbar ve Taşçaynar yörenin yabancısı idiler. Gözleri keskin olanlar, görünüşlerinin bile o yöredeki kurtlara benzemediğini hemen anlarlardı. Bunların, bozkır kurtlarına özgü açık renkli bir yeleleri vardı. Bu yele, gümüş renginde kalın bir örtü gibi boyunlarını sarıyor, sonra omuzbaşlarına ve karınlarına iniyordu. Bu bozkurtların ya da boz boyunluların boyları da Isık-Göl yaylalarında yaşayan kurtlardan daha büyüktü. Akbar'ı yakından görmeniz mümkün olsaydı, gözlerinin parlak mavisine ve yarı saydam oluşuna şaşıp kalırdınız. Çünkü böylesi pek nadir görülürdü ve belki de tek örneği Akbar idi.

Yöredeki çobanların dişi kurda verdikleri ilk ad "Akdalı" (Akcıdav) idi. Az sonra halkın dilinde bu isim Akbörü'ye dönüştü. Daha sonra da ona, en ulu, en büyük anlamında Ekber ya da Akbar dediler. O zamanlar bunun, çok başka bir geleceğin, bir kaderin, bir ayrıcalığın işareti olduğunu kimse anlamamıştı.

Bir yıl öncesine kadar, boz yeleli bu kurtları bu dağlarda bilen yoktu. Buraya gelişlerinden sonra da ortalıkta pek görünmemeye, uzak durmaya devam ettiler. Önceleri şurada burada dolaşıyor, daha çok bölge kurtlarının hakim olduğu arazinin berisinde, tarafsız bir bölgede konaklıyorlar, o yerlerin efendileriyle, başları ile, bir çatışmaya girmekten

kaçınıyorlardı. Bazen düz arazideki tarlalara ve köylerin yakınına kadar sokuluyor, yiyecek bulmak için baskın yapıyor, böylece idare edip gidiyorlardı.

Akbar, yabancı sürüler arasında onlara boyun eğerek yaşayacak bir yaradılışta değildi. Hür ve bağımsız olmayı her şeyden üstün tutardı. Ama, zamana karşı gelinemezdi. Ve zaman, yöreye yeni gelen bozkurtlara, güçlerini, üstünlüklerini gösterme fırsatı verdi. Birçok amansız dövüşten sonra Isık-Göl dolaylarında fethettikleri toprakların kendilerine ait olduğunu kabul ettirdiler. Artık bu davetsiz konuklar bölgenin hakimi idiler ve diğer kurtlar onların av sahasına girmeye cesaret edemiyorlardı. Şimdi talih onlara gülmüştü. Ama onların bir de geçmişi vardı. Eğer hayvanlarda geçmiş zamanı hatırlama duyusu varsa, bunu en iyi Akbar hatırlardı. Hafızası kuvvetli ve bütün duyu organları bilenmiş olan Akbar, zaman zaman geçmişini hatırlayarak o çok acı olayları yeniden yaşıyor gibiydi. Ara sıra, durup dururken homurdanıp inlemesi belki bundandı.

Şimdi, onların yitirdiği başka bir âlemde, uzakta, ucu bucağı olmayan Mujunkum bozkırında avlanarak, sayısız sayga sürüsünün peşinde koşarak yaşıyorlardı. Sayga denilen bozkır geyikleri veya antilopları da hatırlanamayacak kadar eski çağlardan beri orada yaşıyor, bu bölgelerde yetişen ve saksavul denilen kuru ağaççıkları yiyerek besleniyorlardı. Buraların zaman kadar eski sakinleriydi onlar. Yorulmak nedir bilmezlerdi. Kısacık hortumlarıyla, okyanusta dalgaları pompalayan balinalar gibi havayı adeta hızla pompalar, böylece kendi hızlarını daha da arttırır, güneşin doğuşundan batışına kadar hiç dinlenmeden koşarlardı. Peşlerinden gelen ezelî ve ayrılmaz düşmanları kurtlardan kaçarken rastladıkları başka bir sürüyü, sonra öbür sürüleri de ürküttükleri için, kaçan sürü büyür de büyür, bozkırın bütün sürüleri panik içinde koşmaya başlar, düzü bayırı aşarak sel gibi akarlardı. Toynakların dövdüğü toprak

yerinden oynar, şiddetli sağnaklardan önce, toz bulutları ve şimşekler arasında uğul uğul yükselen hortumlar gibi, müthiş bir gürültü çıkarırlardı. Bu frensiz koşuda, bu ölümkalım savaşında, yoğun bir ter kokusu da karışırdı havaya. Onları kovalayan, bütün kasları gerilmiş kurtlar, sürüyü kuşatır, pusuya düşürmeye çalışırlardı. İlerde, saksavulların arasına sinerek pusuya yatmış başka kurtlar beklerdi onları. Bunlar, yakınlarından geçen hayvanın üzerine atılır, onunla birlikte yere yuvarlanır, bir anda sayganın boğazını dişleyerek kaçamaz hale getirir ve sonra hiç vakit kaybetmeden diğerlerini kovalamaya devam ederlerdi. Ama saygalar da kurtların nerelerde pusu kuracaklarını bilir, öyle bir yere geldikleri zaman birden yön değiştirirlerdi. Koşu ve kargaşa başdöndürücü bir hızla sürüp giderdi. Kaçanlar ve kovalayanlar aslında bütün canlıları birbirine bağlayan amansızlık zincirinin birer halkası idiler. Bu can pazarında, damarları çatlayıncaya kadar devam eden bu sonsuz koşuda, yenmeye, ama yenilmemeye, hayatta kalmaya çalışıyorlardı. Ancak Tanrı durdurabilirdi onları.

Bu hıza ayak uyduramayan, buna dayanamayan, kavgayarışı için yaratılmamış olan kurtlardan bazılarının nefesleri kesilip düşüyor, hortum hortum savrulan toz bulutu altında yarı ölü yatıyorlardı. Ölmez de ayağa kalkarlarsa, karınlarını doyurmak için, kaçmasını bile beceremeyen koyun sürülerine saldırırlardı. Ama, bu defa da başka ve daha büyük bir tehlike bekliyordu onları: Koyunların yanında insanlar da vardı. O hayvanların hem esiri, hem ilâhı olan insanlar!

İnsanlar kendileri yaşıyor, ama başka canlıların, özellikle de onlara bağımlı olmadan yaşamak isteyen ve buna hakları olanların yaşamalarını istemiyorlardı.

İnsanlar, 'ilâh-varlık'lar! Mujunkum bozkırında onlar da sayga avlıyordu. Önce at sırtında gelmişlerdi buralara. Üzerlerinde deri elbise, ellerinde yay ve ok vardı. Sonra

ateşli silahlarla geldiler, şimşek gibi çakan ve yıldırım püskürten silahlar! Bağrışarak atlarını dörtnala sürüyor ve saygalar her yöne kaçışıyordu. Uçsuz bucaksız bozkırın çalılıklarında onları bulup vurmak yine de zordu. Ama bir gün, bu 'ilâh-insanlar', arabalarla sürek avı düzenlemeye başladılar. Tıpkı kurtlar gibi, antilopları yorgunluktan düşüp bayılıncaya kadar kovalıyor, sonra vuruyorlardı. Şu son zamanlarda ise helikopter kullanmaya başladılar. Önce havadan sürünün yerini keşfediyor, sonra nişancılar arabalarla oraya hareket ediyor, saatte yüz kilometreden fazla hız yaparak saygaların kaçmasını engelliyorlardı. Arabalar, helikopterler ve hızlı ateş eden filintalar, Mujunkum bozkırındaki denge ve düzeni altüst etmişti.

Av sürüsünün peşinde koşmaya başladıkları zaman mavi gözlü dişi kurt Akbar henüz tam ergenliğe ulaşmamıştı. Gelecekteki eşi Taşçaynar ise ondan biraz daha büyüktü. Önce öbür kurtlara ayak uydurmakta biraz güçlük çektiler. Yaptıkları şey, yaralı saygaların üzerine atılıp onların işini bitirmekti. Sonra, yavaş yavaş, güç ve dirençte, nice tecrübeli kurtları, özellikle de kocamış kurtları geride bıraktılar. Her şey tabiî gelişim içinde devam etseydi, az sonra sürübaşı olacakları kesindi.

Ama her şey yolunda gitmedi.

Hayat şartları yıldan yıla değişiyordu. O bahar mevsiminde sayga sürülerinin sayısında büyük bir artış görüldü. Dişilerin çoğu iki yavru doğurmuştu. Çünkü geçen sonbaharda, kurtların saldırısı başladığı zamanlarda, havalar sıcak ve yağışlı geçmiş, otlar iki defa canlanıp yeşermiş, bol besin saygalarda doğumu arttırmıştı. Doğum sırasında, buzların çözülmeye başladığı günlerde, saygalar, Mujunkum'un kumlu bölgelerindeki kuytulara, kar düşmeyen yerlere sığınırlardı. Kurtlar buralara gelmezdi. Gelseler de, kumullarda antilopları yakalamaları mümkün değildi. Ama saygalar bozkırda kalabalık sürüler halinde göçe başladık-

ları zaman kurtlar bu fırsatı kaçırmaz, sayısız av yakalarlardı. Tabiat kanunlarına uygun olarak paylarını işte o zaman alırlardı.

Yazın, özellikle en sıcak günlerde, kurtlar antiloplara (saygalara) saldırmaya gerek görmezlerdi. Çünkü o dönemde kolayca elde edecekleri başka avlar çoktu: Bütün kış uyuyan köstebekler meydana çıkar, bozkırı doldurur, başka hayvanların bir yılda yaptıklarını onlar bir yazda yapmak ve geç kaldıkları için arayı kapatmak için koşuşur dururlardı. Bu telaşla tehlikeyi unutur, bundan yararlanan kurtlar da paylarına düşeni alırlardı.

Her avın bir mevsimi vardı; kışın köstebekleri yakalamak mümkün değildi. Yılın bu döneminde kurtların menüsünde başka hayvanlar, kuşlar, özellikle de keklikler yer alırdı. Asıl besinleri olan saygaları ise yalnız sonbahardan kış sonuna kadar olan dönemde avlarlardı. Olayların bu şekilde akışı değişmiyordu. Zaman ve tabiatın ortaya koyduğu bu düzenin sağlam bir mantığı da vardı. Mujunkum bozkırında hayatın bu değişmez akışını ancak beklenmedik bir facia ya da insanoğlunun işe karışması bozabilirdi.

-II-

ŞAFAĞIN ilk ışıklarından az önce hava hafifçe serinlemişti. Şimdi atmosfer daha az boğucu idi ve savanın sakinleri nihayet rahat bir nefes alıyorlardı. Ağır ve sıkıcı gecenin sona ermesiyle, az sonra tuzlu toprağı kavuran bir sıcakla gelecek yeni gün arasındaki bu zaman günün en güzel saatidir. Gökyüzünde dolunay büyük bir sarı top gibi parlıyor, tatlı mavi bir ışıkla dünyayı aydınlatıyordu. Bozkır her yönde uçsuz bucaksız uzanıyor, yeni yeni açılmaya başlayan ufuk yerle göğü birleştiriyordu. Ama, Mujunkum'un sessizliği cansız değildi. Yılanlardan başka diğer bütün yaratıklar da bu geçici serinlikten nasiplerini almak için koşuşmaktaydılar. En erken uyanan kuşlar ılgın ağaçları arasında kanat çırparak cıvıldaşıyor, kirpiler öteye beriye koşuyor, bütün gece öten ağustosböcekleri şimdi boğazlarını yırtarcasına bağrışıyor, uyanan köstebekler inlerinden çıkıp yere düşen saksavul tanelerini toplamak için harekete geçmeden önce, sağa sola göz atıyorlardı. Yassı kafalı, gri renkli büyük bir gecekuşu, tüyleri büyümüş beş yavrusunu gezintiye çıkarmış, uçmayı öğretiyordu onlara. Bir çalıdan ötekine geçen yavrular, gözden kaybolmak korkusuyla cik cik ötüyorlardı. Yeni günün eşiğinde daha birçok hayvan savanı doldurmuştu.

Mevsim yazdı. Saygaları kovalarken yorulmazlıklarını ve Mujunkum'un en güçlü çifti olduklarını kanıtlamış olan Akbar ve Taşçaynar'ın birlikte geçirdikleri ilk yaz. Yarı çöl olan bu bölgede, öteki hayvanlara göre daha çevik, daha yetenekli yaratılmış olmaları onlar için bir şanstı (hayvanların da az çok şanslı doğduklarını kabul etmek gerekir). Tabiat onlara güçlü bir refleks, av sırasında işlerine çok ya-

rayan bir sezgi gücü ve bir çeşit strateji duyusu vermişti. Fizik bakımından az rastlanır derecede güçlü, hızlı, takiplerde inatçı ve dayanıklı idiler.

Onları büyük avların ve zorlu bir hayatın beklediğini her şey gösteriyordu. Şimdilik Mujunkum bozkırını kimseyle paylaşmadan hüküm sürmelerine bir engel yoktu. Çünkü o güne kadar insanların düzenledikleri akın ya da baskınlar belli zamanlarda ve belli yerlerde oluyordu ve Akbar ile Taşçaynar o güne kadar hiç insan görmemişlerdi. Onların, bütün hayvanlarla birlikte, yarın aç kalma endişesi duymadan, günü gününe yaşamak gibi bir ayrıcalıkları, ayrıcalık değilse bile bir avantajları vardı. Çünkü tabiat onları ileriyi düşünmek gibi bir sıkıntıdan kurtarıyor, her şeyi veriyordu.

Yine de, Mujunkum sakinlerini, görünüşteki bu huzurun ardına gizlenmiş bir facia beklemekteydi. Ama aralarından hiçbirinin bundan haberi yoktu. Uçsuz bucaksız görünen bu bozkırın Aşağı Asya'da bir adacıktan ibaret olduğunu hiçbiri bilemezdi. Burası haritalarda sarıya boyanmış tırnak kadar küçük bir yer olarak belirleniyordu. Çevresinde ekime açılan topraklar yıldan yıla artıyor, sayısız evcil hayvan sürüleri daha da çoğalıyor ve bunlar artezyen kuyuları boyunca bozkırda yeni otlaklar arıyorlardı. Ülkede yeni yapılan en büyük gaz boru hatlarından biri sayesinde de, sınır boylarındaki yol ve kanal ağları gittikçe sıklaşıyordu.

İnsanlar artan bir hırsla ve gittikçe daha uzun süreler kalarak bölgeyi istilâ ediyorlardı. Mükemmel teknik donanımlarıyla, çarkları, motorları, radyo bağlantıları ve yedek su depolarıyla, her çölün, her savanın ve özellikle de Mujunkum'un en uzak köşelerine gidebilirlerdi. Bunlar, keşif yapma tutkusu ile yola çıkmış zararsız bilginler değildi. Herkesin yapabileceği işleri yapan ve bu işleri bitirmeye çalışan insanlardı. Elbette, bu değerli Mujunkum bozkırının sakinleri de insanların iyi ve kötü en kaba faaliyetleri burada gösterdiklerini, onları çalıştıranların iyi niyetlerine

rağmen, yapanın da bozanın da yine onlar olduğunu bilemezlerdi. İnsanların karşılaştıkları güçlükler hakkında hiçbir bilgileri yoktu hayvanların. Oysa insanlar düşünen yaratıklar olarak ortaya çıkışlarından beri kendilerini daha iyi tanımaya çalışmışlar, ama bütün çabalarına rağmen şu soruya bir cevap verememişlerdi: Kötü, hemen hemen her defasında, niçin 'iyi'den daha güçlü olarak ortaya çıkıyor?

Mujunkum'daki hayvanlar tabiatlarıyla, içgüdüleriyle ve tecrübeleriyle bu tür meselelerle ilgilenecek yaradılışta değillerdi. Zaten şimdiye kadar onların yaşama biçimini ciddi şekilde bozan olmamıştı. Bu yarı çöl halinde uzayıp giden ovalarda ve kavrulan tepelerde, başka yerlerde bilinmeyen, çeşit çeşit ılgınların yetiştiği bu bozkırda, hayatlarının böylece sürüp gitmesini engelleyecek hiçbir tehlike yok gibiydi. Yarı ot, gövdeleri taş gibi sert, deniz kabukları gibi bükülmüş bu çalıların, kum saksavullarının, dikenlerin ve özellikle de gün ışığında olduğu gibi ay ışığında da yaldızlı ve hayaletimsi bir parıltı ile çorak bölgeleri süsleyen buğdaysıların varlıkları devam edip gideceğe benziyordu. Bu bitkiler arasında, sığ bir suda olduğu gibi yürüyebilirdiniz. Köpek iriliğindeki herhangi bir hayvan bu bitkiler arasında dolaşırken çevresindeki her şeyi görür ve her şey tarafından görülürdü.

Akbar ve Taşçaynar işte böyle bir yerde yaşıyorlardı. İlk yavruları burada dünyaya gelmişti. Doğurmak ve üremek, hayvan hayatının tabiî ve asıl olayı idi. O unutulmaz ilkbaharda, Akbar üç yavru doğurmuştu. Yarı kurumuş bir ılgın öbeğinin yakınında, gövdesi çürümeye yüz tutmuş ihtiyar bir saksavulun dibinde idi yuvaları. Yavrular burada av için ilk sınavlarını geçirebilirlerdi. Şimdilik birbirleriyle oynaşırken kolayca devriliyorlardı. Ama kulakları dikleşmişti, düşmeden yürüyebiliyorlardı. Herbirinin kendine özgü bir karakteri vardı. Artık sık sık ana babalarıyla geziye de çıkabiliyorlardı.

Onları yuvalarından epeyce uzaklaştıran gezilerden biri az daha bir facia ile sonuçlanacaktı. Akbar, bir sabah erkenden bütün aileyi toplayarak bozkırın uzak bir bölgesine gitmişti. Orada, özellikle sel yataklarında ve çukur yerlerde bitki çoktu. Hele iri boylu, hoş kokulu bazı otlar pek çekiciydi. Bunların aralarında polenlerini teneffüs ederek uzun süre dolaşan hayvan çok keyiflenir, oynamak, yerlerde yuvarlanmak isteğine kapılırdı. Sonra ayaklarına hafif bir uyuşukluk gelir, uyumak isterdi.

Akbar, tâ gençliğinden beri biliyordu bu bölgeyi. Her yıl bir defa, bu sarhoş edici bitkilerin çiçeklendiği zaman buraya gelirdi. Bir yandan bölgede yaşayan küçük hayvanları avlarken, öte yandan hoş kokular arasında dolaşmak, hafifçe sarhoş olmak, bir süre uçar gibi koşmak, sonra da kendinden geçip, yatıp uyumak çok hoşuna giderdi.

Bu defa Taşçaynar'dan başka üç yavrusu da vardı yanında. Yavrular uzun ayaklarıyla henüz yalpalayarak yürüyorlardı. Ama bu gezilerde, gelecekte sahip olacakları toprakları olabildiği kadar yakından ve iyi tanımak zorundaydılar. Ana kurdun onları götürdüğü kokulu ova o toprakların sınırındaydı. Oradan öteye gitmek tehlikeli olurdu. Çünkü insanlar vardı ötede. Yine oralarda, bazen, lokomotiflerin sonbahar rüzgârlarının uğultusunu andıran uzun uzun kükremeleri duyulurdu. Kısacası o meçhul yerler kurtlar için tehlikeli bir dünya idi. Akbar ailesini işte bu bölgenin kıyısına kadar getirmişti.

Taşçaynar dişi kurdun peşinden geliyordu. Yavrular sağa sola koşuşarak bazen annelerinin önüne geçmek istiyorlardı ama, Akbar buna izin vermiyor, hiçbirinin kendi önüne geçmesini istemiyordu.

Önce kumlu bir yerden geçtiler. Güneş, saksavul öbeklerinin ve pelin kümelerinin üzerinden yükselip tepelerine yaklaşıyor, havanın açık ama kavurucu olacağını belli ediyordu.

Akşam üzeri bozkırın ucuna gelmişlerdi. Vaktinde gelmiş sayılırlardı, çünkü hava henüz kararmamıştı. O yaz otlar çok büyümüştü ve yetişkin kurtların omuzbaşlarına kadar çıkıyorlardı. Bütün gün güneş altında kaldıkları için de, tüylü sapların ucundaki çiçekler şiddetli bir koku yayıyordu. Çalılar arasında daha da yoğunlaşıyordu bu koku.

Uzun yolculuktan sonra, Akbar ve Taşçaynar biraz dinlenmek için bir çukura uzandılar. Yorulmak bilmeyen yavrular ise, onlarda merak uyandıran her şeye yakından bakarak, koklayarak çevrede koşuşmaya devam ettiler. Herhalde geceyi de orada geçireceklerdi. Beşinin de karnı aç olduğu için, yağlı yağlı köstebekleri ve tavşanları yakalayarak, birçok kuş yuvasını bozarak karınlarını doyurmuşlardı. Vadinin tâ aşağısında akan bir kaynaktan bol bol içerek susuzluklarını da gidermişlerdi.

Ama beklenmedik bir olay onları bu bölgeden süratle uzaklaşmak zorunda bıraktı. Geldikleri yöne dönerek ve bütün gece yol yürüyerek yuvalarına döndüler.

Bakın ne gelmişti başlarına: Akbar ve Taşçaynar, birdenbire yakınlarında bir insan sesi duydukları zaman, çalıların gölgesine uzanmış yatıyorlardı. O kokulu otlar yüzünden çakır keyif olmuş, biraz dalgın gibiydiler. İnsanı, önce çukurun kenarında oynayan yavru kurtlar görmüşlerdi. Adam hemen hemen çıplaktı. Üzerinde sadece bir slip, başında, aslında beyaz olduğu halde ter ve yağdan kararmış bir panama şapka, elinde de bir sepet vardı. Sarhoşluk veren otların arasında, kendi kendine konuşarak bir o yana bir bu yana koşup duruyordu. Doğrusu çok tuhaftı koşması. Kokulu otların en sık öbeklerine bir baştan girip öbür baştan çıkıyor, sonra aynı yerleri enlemesine katediyor ve bu coşkulu hareketlerinden büyük bir zevk alıyor, eğleniyor gibiydi. Yavru kurtlar önce hafifçe ürkmüş, şaşırarak otların arasına sinmişlerdi. Hiç böyle bir yaratık görmemişlerdi o güne kadar. Ve adam, otların arasında deli gibi koşmaya

devam ediyordu. Yavruların merakı korkularından üstün geldi ve cesaretlendiler. Otların arasında daireler çizerek koşan çıplak vücutlu bu tuhaf hayvanla oynamak arzusu uyandı içlerinde. Doğrulup adama sokuldular. İşte bu sırada adam da onları gördü. Şaşılacak şey, onları görünce çekineceği, korkacağı yerde, çok sevindi ve elini onlara uzatarak konuşmaya başladı:

- Bakın hele, bakın, kimler var burada! dedi öteki eliyle alnından şıpır şıpır akan terleri silerek. Kurt yavruları galiba! Yoksa topaç gibi döndüğüm için gözlerim mi karardı, yanlış mı görüyorum? Yoo, yanılmıyorum, üç küçük kurt yavrusu! Ne şirin şeyler! Pek de küçük sayılmazlar ha! Ah sevgili hayvancıklar, nerden çıkageldiniz, nereye gidiyorsunuz? Ne işiniz var buralarda? Ben gırtlağına kadar çamura batmış bir insanım, ama bozkırın ortasında bu pis otların arasında sizin ne işiniz var? Haydi, korkmayın, gelin gelin sevimli hayvancıklar!

Yavru kurtlar henüz pek saftılar ve bu tatlı sese kapıldılar. Küçük kuyruklarını sallaya sallaya, neşe ile yere sürüne sürüne adama yaklaştılar. Hiç kuşkusuz onunla kovalamaca oynamak istiyorlardı.

Ama işte o anda Akbar, yattığı yerden bir ok gibi fırladı. Tehlikeyi anında sezmişti. Çıplak vücudu bozkırın batmakta olan güneşiyle pembe pembe ışıldayan adamın üzerine, kulakları sağır eden bir kükreyişle atıldı. Bu hamlesiyle bir anda onun boğazını yırtması ya da karnını deşmesi hiçtendi. Neye uğradığını şaşıran adam bir an kendini kaybetmiş, sonra başını elleri arasına alarak olduğu yere çömelmişti. Onu işte bu hareketi kurtardı. Akbar, o hücum anında birden fikir değiştirdi, bir dişlemede yere sereceği bu savunmasız insanın üzerinden atlayıp geçti. Bu arada onun korkudan donmuş yüzünü ve gözünü yakından görmüş, kokusunu da almıştı. Birden geri dönüp, bu defa aksi yöne, yavrularına doğru olmak üzere adamın üzerinden bir kere

daha atladı. Yavrularını, kızgın homurtularla azarlayarak ve kuyruklarını ısırarak önüne kattı. Bu sırada adamı görür görmez kaslarını gererek atılmaya hazır duruma geçen Taşçaynar'a da çarptı ve ona bir ısırık atarak hücumdan vazgeçirdi.

Aile bir anda oradan uzaklaşmış, gözden kaybolmuştu.

Zavallı adam başına geleni işte o zaman anlamış, olanca hızıyla, ardına bakmadan, nerdeyse soluk bile almadan bozkırdan kaçmaya başlamıştı.

Akbar ve ailesinin insanla ilk karşılaşmaları işte böyle oldu. Daha sonra neler olacağını kim bilebilirdi ki?

Güneş, bütün gün acımasız bir şekilde toprağı yakıp kavurduktan sonra, şimdi, kızıl ışınlarını yayarak batmak üzereydi. Güneş ve bozkır, iki ebedî varlık, iki ebedî değer idiler. Birincisi ikincisinin sınırsız büyüklüğünü ölçüyor ve onu aydınlatıyordu. Bozkır göğünün ölçüsü de çaylakların uçuşundan anlaşılıyordu. Günün bu alaca karanlığında beyaz kuyruklu birçok çaylak uçuşuyordu Mujunkum göklerinde. O yüksekliklerde her zaman hüküm süren serinlikte ve hafifçe kararan ama bulutsuz havada görünüşte amaçsız süzülüyorlardı. Birbiri ardından daireler çizerek süzülen çaylaklar, her şeyden azade, bu gök ve yerin değişmez sonsuzluğunu belirleyen canlı bir sembol idiler sanki. Kanatları altında uzayıp giden bozkırı sessizce gözetliyorlardı. Olağanüstü görme yetenekleri sayesinde (onlarda işitme duyusu ancak ikinci derecede rol oynar) bu mağrur yırtıcılar çok uzun süre havada kalabiliyor ve bu gözyaşı vadisine ancak yemek ya da uyumak için iniyorlardı.

Günün bu saatinde, çok yüksekten, ana kurdu, baba kurdu ve üç yavruyu çok iyi görebiliyorlardı. Kurt ailesi, parlak buğdaysılar ve ılgınlar arasında bulunan bir tepecikte, dillerini sarkıtarak dinlenmekteydiler. Burasını mola için seçmişlerdi ve çaylakların onları gözetlediğinden haberleri yoktu. Taşçaynar her zamanki duruşundaydı: Yarı

uzanmış, ön ayaklarını kavuşturmuş, başı dik. Kalın yelesi ve iri gövdesiyle kolayca ayırt ediliyordu. Akbar, eşinin yanında, bol tüylü kuyruğunu ayaklarının altına alarak oturmuş, mermerden yontulmuş bir heykel gibi duruyordu. İnce, dik ön ayaklarına sağlamca dayanmıştı. Ak göğüslüydü. Memeleri hâlâ hafifçe kabarıktı ama artık karnı düzleşiyor, inceliğini, çevikliğini, arka tarafının da güçlü olduğunu belli ediyordu. Yavru kurtlar ise her zaman olduğu gibi ana ve babalarının yanında koşuşup duruyorlardı. Ana ve babaları onların hareketlerinden endişe duymuyor, rahatsız da olmuyorlardı. Hareketlerini hoşgörü ile karşılıyor, ama gözden de ırak tutmuyorlardı. Varsın eğlensinlerdi biraz...

Çaylaklar, rahat uçuşlarına devam ediyor, batmakta olan güneş altında, Mujunkum'daki hayatı sessizce seyrediyorlardı. Kurtların bulunduğu yerin yakınında, ılgınların sık olduğu bir yerde otlayan bir sayga sürüsü vardı. Onun az ötesinde başka bir sürü, onun da ötesinde daha büyük bir sürü rahat rahat otlamaktaydılar. Kurtlar karaçaylaklarla ilgilenseydiler, sayga sürülerinin pek kalabalık olduğunu anlarlardı. Yarı çöl halindeki bu yerlerde binlerce sayga bir aradaydı. Çünkü burada yayılarak otlayacakları güzel otları her zaman bulurlardı. Şimdi, yörede az bulunan kaynak başlarına gidip su içmek için akşam karanlığının çökmesini ve havanın hafifçe serinlemesini bekliyorlardı. Büyük sürüden ayrılan bazı gruplar su yolunu tutmuşlardı bile. Yol epeyce uzundu çünkü.

Sürülerden biri kurtların bulunduğu küçük tepenin o kadar yakınından geçti ki, kurtlar, güneşin son ışıklarıyla parlayan otların arasından, kara boynuzlu, başları eğik ama iri gövdeli erkek saygaları kolayca fark ediyorlardı. Her zaman koşmaya, kaçmaya hazır olan saygalar, havanın direncini azaltmak için başları öne eğik olarak yürürlerdi. Tabiat onlara böyle bir yetenek vermişti ve bu hayvanların tehlike karşısında en büyük silahları hızları idi. Onları tehdit eden hiçbir şey olmadığı zamanlarda bile çok defa koşarak ama

düzenli bir şekilde hareket eder, kurtlardan başka hiçbir canlıya geçit bırakmazlardı. Bu durumda güvenliklerini çok kalabalık oluşları sağlıyordu.

Koşan saygalar şimdi, kendi kokuları ile de doldurdukları bir toz bulutu kaldırarak, Akbar ve ailesinin bulunduğu tepeciğin yakınından geçiyordu. Yavru kurtlar tepenin üzerinde sağa sola koşuştular. İçgüdüleriyle hareket ediyor, havayı kokluyor, heyecanlanıyorlardı. Bütün duyuları ile tetikteydiler. Henüz niçin olduğunu bile anlamadan müthiş gürültünün geldiği tarafa yöneliyor, arasından birçok hayvanın büyük bir hızla geçtiğini tahmin ettikleri otlara doğru koşma isteği duyuyorlardı içlerinde. Fakat büyükleri aldırış etmiyor, en küçük bir harekette bulunmuyorlardı. İsteselerdi iki sıçrayışta sürüye yetişir, onları amansız şekilde takip eder, bir ölüm kalım kovalamacasında, yer gök birbirine karışırdı. Keskin bir dönemeçte artık yorgun düşen saygaların üzerine atılır, iki-üç saygayı boğazlayabilirlerdi. Bu mümkündü, ama bazen saygalara yetişemedikleri de olurdu.

Akbar ve Taşçaynar'ın ayaklarına kadar gelen saygalara saldırmak niyetleri yoktu ve yerlerinden kımıldamadılar bile. Kendilerine özgü gerekçeleri vardı: O gün karınlarını iyice doyurmuşlardı, dolu mide ile bu boğucu sıcakta amansız bir koşuya girmek anlamsızdı. En önemlisi de yavruları henüz böyle bir kovalama yapacak yaşta değillerdi ve bu yarış onlar için tehlikeli olabilirdi. Eğer bu kovalamacada yavrular saygaların gerisinde kalır ve onları yakalayamazlarsa, artık cesaretleri kalmaz ve hiçbir zaman büyük av peşine düşmezlerdi. Onlar büyük ava ancak kışın katılabilirlerdi. O zaman bir yaşında genç kurtlar olacak, güçlerini, dirençlerini göstereceklerdi. Şimdilik, sonu iyi bitmeyebilecek bir yarışa girmektense, hiç yerlerinden kımıldamamaları iyi olurdu.

Akbar, yırtıcılık içgüdüsüyle rahatsızlık vermeye başlayan yavrularının yanından azıcık uzaklaşarak yer değiştirdi. Bu arada, su başına doğru koşan sayga sürülerinden de gözünü pek ayırmıyordu. Saygalar, gümüş refleli otlar arasında vücutları birbirine değerek süzülüyor, bu halleriyle, yumurtlama mevsiminde hepsi nehrin yukarısına doğru yüzen bir boy balıkları andırıyorlardı.

Ana kurdun dikkatli bakışları anlam doluydu: Saygalar varsın bugün uzaklaşsınlardı. Büyük av günü artık uzak değildi. Bugüne kadar bozkırda olan yine bozkırda kalırdı.

Yavru kurtlar, her zaman suskun duran Taşçaynar'ı da kendileriyle birlikte harekete zorlayarak rahatsız etmeye başlamışlardı.

Akbar birden kışın geldiğini, bir sabah uyandıklarında uçsuz bucaksız toprakların bembeyaz olduğunu görür gibi oldu. Geceleyin yağan kar ancak bir gün dayanır, sonra erirdi. İşte bu, kurtlar için ilk büyük avların işaretiydi. O zaman onların asıl işi saygaları kovalamak olacaktı: Hafif bir sis alçakları kaplayacak, mahzun bir şekilde ağaran otları ve karların altında bükülen ılgınları bir de kırağı örtecek, yarı kapalı bir güneş aydınlatacaktı bozkırı. Ana kurt o günleri öylesine belirgin gördü ki sanki soğuk bir hava teneffüs ediyormuş, yumuşak tabanı ile karlara basıyormuş gibi ürperdi. Kendi yıldızımsı izlerini, büyüyen, güçlenen ve herbiri tabiî özelliklerine kavuşmuş yavrularının izlerini, onların yanında da Taşçaynar'ın kocaman izlerini görüyordu sanki. Onun tırnakları, yuvalarından başlarını kaldıran yavruların gagaları kadar belirgindi. Zaten kurtların ayakları kara iyice gömülür ve kar üzerinde en belirgin izleri onlar bırakırdı.

Taşçaynar büyük, ağır ve güçlüydü. O, ailenin koruyucu gücü, saygaların boğazını kesen bıçağı idi. Peşinden yetiştiği hiçbir sayga pençesinden kurtulamaz, kızıl kanları beyaz karların üzerine akar, bir kuşun kana boyanmış kanatları

gibi çırpınırdı. Onun kanı akacaktı ki bir başkasının kanını besleyebilsin. Her şey tâ başından beri olagelmişti ve başka türlüsü de mümkün değildi. Bu olayı yargılayan yoktu. Çünkü mesele suçlu ya da suçsuz, kurban ya da câni olmak değildi. Tanrı, bir canlıyı bir başka canlıya yem olarak yaratmıştı. (Yalnız insanın kaderi değişikti. O, ekmeğini alınteri akıtarak, hayvan besleyerek, böylece tabiatı kendi yararına kullanarak yaşamasını da bilirdi.)

Mujunkum'un ilk karları üzerindeki ayak izlerinin büyük yıldız biçiminde olanlarıyla, onlardan biraz daha küçük olanları, sisli havalarda, tâ sık çalılara kadar devam edecekti. Rüzgârlı küçük bir vadiye geldiklerinde, kurtlar, aralarından bazılarını pusuda bırakarak keşfe çıkacaklardı.

Akbar, sabırla beklediği an geldiği zaman, karnını, donmuş otlara değecek kadar yere alçaltarak, nefes bile almadan yavaşça ilerleyecek, saygalara iyice sokulacaktı. O kadar yakınlarına gelecekti ki, onların hiçbir şeyden kuşkulanmadan sakin sakin bakışlarını görecekti. Sonra, gölge gibi düşecek, atılacaktı üzerlerine. Ve, kurtların beklediği an gelmiş olacaktı!

Akbar, bu ilk büyük avı, yavruları için ilk büyük deneme, ilk sınav olacak bu büyük seferi, gözlerinde öylesine canlandırdı ki, ah çeker gibi, özlem dolu bir inilti çıktı ağzından ve kendini olduğu yerde zor tuttu.

O karlı bozkırda ne kadar güzel ve ne müthiş bir kovalama olacaktı o! Sayga sürüleri, havaya kaldırdıkları karların arasında kara bir karık bırakarak yangından kaçar gibi kaçacaklardı. İlk saldıran, kovalamayı başlatan, ilk sıçrayan Akbar olacaktı. Onun hemen ardından yavruları, kaderin onları bu av için doğurttuğu ilk üç yavrusu, sonra yenilmez gücüyle baba Taşçaynar geleceklerdi. Bir tek amaçları olacaktı: Saygaları mümkün olduğu kadar süratle pusuya düşürmek ve çocuklarına gerekli dersi vermek. Amansız bir takip olacaktı bu! Akbar'ın büyük bir özlem duyarak hayal ettiği bu takipte önemli olan yakalayacağı kurban de-

ğil, avlanma olayının kendisiydi. Bu av yakında olacak ve o, rüzgâr kanatlı bir kuş gibi uçacaktı saygaların peşinde. Bu onun hayatının aslı idi.

Ana kurt işte bunları hayal ediyordu. Bunlar ona tabiatın, kimbilir belki daha yüce bir gücün telkiniydi. Ama gelecekte bu hayalleri defalarca, acılar içinde kıvranarak hatırlayacaktı. Bu umutların bedeli gelecekte dökeceği gözyaşları olacaktı. Çünkü, hayalden doğan umutlar, genellikle zaman içinde kırılıp giderler, temelleri yoktur. Tıpkı köksüz bazı ağaçlar ve çiçekler gibi.. hayallerin trajik kaderi budur. Ama yine de hayalsiz yapamayız. İyiyi ve kötüyü tanıyacağımız yolda yürüyebilmek için hayaller gereklidir.

-III-

MUJUNKUM'a kış gelmişti. Bir gün kar yağdı. Bu kurak iklim için oldukça kalın bir kar. Her yer bembeyaz oldu. O sabah manzara tertemiz, kıyıları olmayan bir okyanus gibi göründü. Coşkun dalgalar birden donmuştu sanki, rüzgâr ve onunla birlikte devedikenleri dur-durak bilmeden, hiçbir engele çarpmadan yuvarlanıp gidiyorlardı. Ebedî uzay sessizliği gibi bozkır da sessizdi şimdi. Çünkü sert kum nemi emmiş, daha yumuşak olmuştu ve gürültüyü boğuyordu.

İlk karın düşmesinden az önce, yaban kazları dizi dizi Himalaya'ya doğru uçmuşlardı. Kuzey denizlerinden ve nehirlerinden gelen bu kazlar, güneye, anayurtları olan İndus ve Brahmaputra'ya gidiyorlardı. Öyle yüksekten uçuyor ve öyle bağrışıp çağrışıyorlardı ki, bozkır sakinlerinin kanatları olsaydı hepsi onlara karşılık verir ve peşlerine takılıp giderlerdi sanırsınız. Ama her yaratığın ayrı bir cenneti vardır. Kazlar kadar yüksekten uçan çaylaklar bile onların yolundan çekilmekten başka bir şey yapmadılar.

Akbar'ın yavruları büyümüştü. Çocukluktan sıyrılmış, hâlâ biraz acemi iseler de, güçlü genç kurt olmuşlardı. Dişi kurt onlara birer ad veremezdi. Tanrı'nın takdirinin tersine yapamazdı elbet. Ama, koku almada insanlara göre çok üstündü. Bu yeteneği ve daha başka farklı duyularla, yavrularını birbirinden kolayca ayırıyor, içlerinden herhangi birini ayrı olarak çağırabiliyordu. En büyüğünün, Taşçaynar'ınki gibi geniş bir alnı vardı ve ona ad verebilse 'Kocabaş' diyebilirdi. İkincisi de boylu boslu idi ve ayakları çok uzundu, iyi bir sürücü olabilirdi. Herhalde ona da 'Hızlı' adını verirdi. Üçüncüsüne gelince, o, tıpkı annesi gibi mavi gözlü,

oyunu çok seven bir dişi idi. Yine annesininki gibi, kasığında beyaz bir leke vardı. Akbar en çok onu seviyordu. Ana kurdun gözünde o bir 'Gözde' idi. Erginliğe ulaştıktan sonra, nice erkek kurtlar ona sahip olmak için birbirleriyle öldüresiye dövüşeceklerdi.

İlk kar gece yağmış ve yağarken kimse fark etmemişti. Sabahleyin uyandıkları zaman bir bayram sevinci yaşadılar. Genç kurtlar bilmedikleri bu şeyin görünüşü ve kokusu karşısında biraz şaşırdılar. Bu beyaz şey görünümü tamamen değiştirmişti. Kar serinliği hoşlarına gitti. Birbirlerini kovalayarak çevrede koşmaya başladılar. Sonra da hırıltılar çıkararak, uluyarak zevkle yuvarlandılar karın üzerinde. Onlar için kış böyle başladı. Kış sonunda ana babalarından ayrılacak, kendi başlarına avlanmak için herbiri bir tarafa gidecekti.

Akşama doğru kar yine yağdı ve ertesi sabah, güneş henüz doğmadığı halde, ortalık aydınlanmış gibiydi ve hava gündüz gibi açıktı. Ortalığı bir sessizlik ve barış kaplamıştı. Ama, soğuğun da etkisiyle açlıktan karınları kazınıyordu. Şimdi büyük ava çıkmanın zamanı gelmişti. Çevreye kulak verdiler. Akbar, geyiklerin peşine düşmek için öbür kurtların da gelip kendilerine katılmalarını bekliyordu, ama onların hiçbiri görünmüyordu ortalıkta. Hepsi bir işaret beklemekteydiler. Kocabaş oturduğu yerde sabırsızlanıyor, kaslarını kasıyor, büyük avın güçlüklerini düşünemiyordu henüz. Hızlı da hazırdı. Gözde, ateşli ama candan bakışlarını annesinden ayırmıyordu. Aslında onlara hükmeden, emir veren açlık idi, midelerinin kazınmasıydı.

Akbar kararını verip yerinden kalktı ve yavaş yavaş koşmaya başladı. Bütün aile düştü peşine. Daha fazla sabredemezlerdi.

Her şey, ana kurdun yavruları henüz küçükken hayal ettiği gibi başladı. Bozkırda büyük takip mevsimiydi ve az

sonra kurtlar da büyük sürüler halinde toplanacak, kış sonuna kadar toplu olarak avlanacaklardı.

Akbar ve Taşçaynar yavrularını nihayet büyük sayga avına çıkarmış bulunuyorlardı: Bu onlar için ilk çıraklık ve güçlerini gösterecekleri ilk sınav olacaktı.

Yürüyerek, yavaş koşarak, bozkırın engebesine göre hızlarını ayarlayarak ve basılmamış kar üzerinde kendi izlerini bırakarak ilerliyorlardı. Onların gücünün ve ortak iradelerinin işaretiydi bu izler. Çalıları geçerek yukarılara tırmandılar, gölge gibi süzüldüler. Şimdi her şey onlara, onların şansına bağlıydı.

Akbar, çevreye göz atmak için yolu üzerindeki bir tümseğe çıktı ve başını kaldırarak durdu. Gökmavisi gözlerini uzaklara çevirdi ve havayı kokladı. Mujunkum uyanıyordu. Tâ uzaklarda, ince sislerin ötesinde, sayısız saygalardan oluşan bir sürü otlamaktaydı. Yaşlı saygaların arasında, büyük sürüye ilk kez katılan yavru saygalar da vardı. Geçen mevsim saygalar için verimli olmuş, çok yavru doğurmuşlardı. Bu durum kurtlar için de iyi bir mevsim olacağını gösteriyordu.

Ana kurt, rüzgâra göre hangi açıdan ve yönden saldırırsa daha iyi olacağını anlamak için otlu tümsek üzerinde biraz oyalandı.

İşte tam bu sırada, fırtınaya, boraya benzeyen tuhaf bir uğultu duyuldu yukarılardan. Tamamen yabancısı oldukları bu korkunç gürültü gittikçe yaklaşıyor, artıyordu. Taşçaynar koşup Akbar'ın yanına gitti. Sonra ikisi birden ürkerek geri çekildiler. Gökyüzünde bir şeyler oluyordu. Dev gibi ses çıkaran acayip bir kuş gördüler bozkır semalarında. Gagasını yere eğmiş, yanlamasına uçuyordu. Onun biraz ilerisinde ilkine benzeyen ikinci bir yaratık daha göründü. Sonra ikisi de uzaklaştılar, sesleri azaldı ve görünmez oldular. Helikopterler idi bu acayip kuşlar.

İki helikopter, ırmakta yüzen balıklar gibi, hiçbir iz bırakmadan Mujunkum'dan geçip gitmişlerdi. Bozkırda bir şey değişmedi. Ama bu uçan araçlar keşif için gelmişlerdi ve pilotların radyo mesajları dalga dalga yayılmış, gözlem sonuçlarını yer belirterek bildirmiş, yerdeki jeeplere, kamyonlara tutacakları yolu söylemişlerdi.

Kurtlar, ürküntüleri geçtikten sonra helikopterleri hemen unuttular ve saygaların otladığı yere doğru ilerlemeye devam ettiler. Bütün bölge sakinlerinin nerdeyse tek tek sayıldığından, bulundukları yerlerin harita üzerinde küçük karelerle belirtildiğinden, toplu şekilde imhalarının programlandığından, onları mahvedecek birçok motorlu aracın kendilerine doğru yaklaşmakta olduğundan, hiç mi hiç haberleri yoktu.

İnsanların, kendi beslenme programlarını uygulamak için onların en sevdikleri av hayvanlarını toptan öldüreceklerini, bunun için sabırsızlandıklarını nereden bileceklerdi? Beş yıllık planın son üç ayına girdikleri halde bu bölge insanlarının durumu hiç de iyi değildi. Plan hedeflerinin çok gerisinde kalmışlardı ve yerel yönetimin açıkgöz memurlarından biri Mujunkum'daki tabiî kaynaklara başvurulmasını teklif etmişti. Bu dahiyane fikre göre önemli olan, etin kalitesi değil, miktarı idi. Bu teklif, halk nazarında, ciddi ciddi sorgulamalar karşısında, utanılacak duruma düşmekten, aşağılanmaktan kurtulmak için tek çıkar yol olarak görünmüştü.

Bozkır kurtları, yerel yönetimlerin telefon üstüne telefon emri aldıklarını, onlardan plan hedeflerinin gerçekleşmesi için ne pahasına olursa olsun et bulmaları istendiğini nasıl bilebilirlerdi? "Çok geride kaldınız, tembellik ediyorsunuz, yakında yeni beş yıllık plan yapılacak, işçilere ne diyeceğiz? Plan nerde kaldı, et nerde? Mutlaka yapılması gereken bir iştir bu!" diyordu merkezdekiler.

Yerel organlar da cevap veriyordu:

"Ne pahasına olursa olsun planda öngörülen işler yapılacak, on gün içinde sonuç alınacaktır, yeterli kaynaklarımız vardır, tedbir alınmıştır."

Kurtlar, Akbar'ın rehberliğinde, tehlikeden habersiz, yanlardan dolanarak, karlara usulca basarak, görünmeden saygalara sokuluyorlardı. Az sonra, kaskatı donmuş otların arasına, hücumu başlatacakları yere gelip sindiler. Şimdi onlar da uzaktan kara çalılara benziyorlardı. Kendileri görünmeden her şeyi görebilirlerdi buradan. Dünya dünya olalıberi renkleri değişmeyen büyük bir sayga sürüsü, sırtları kara, karınları beyaz olan bu geyik türleri, ılgın ağaçlarıyla kaplı büyük vadide otlamaktaydılar. Kendilerini bekleyen tehlikeden habersiz, toz halindeki bir karla örtülü ağaççıkların ince dallarını iştahla yutuyorlardı.

Akbar hâlâ bekliyordu. Güçlerini konsantre etmeleri, en uygun anda hepsinin birden fırlaması için bu bekleyiş gerekliydi. Bundan sonraki manevraları amansız takibin kendisi tayin edecekti. Genç kurtlar sabırsızlanıyor, sinirli bir şekilde kuyruklarını sallıyor, kulaklarını dikiyor, genel olarak çok sakin olan Taşçaynar bile, bir an önce keskin dişlerini avının boğazına geçirmek için yerinde duramıyordu. Ama dişi kurt hâlâ emir vermiyor, başarı şansını arttırmak için en uygun anı kolluyordu.

*
* *

Birden, gök gürlemesini andıran sesleriyle helikopterler çıkageldi. Bu defa alçaktan ve çok hızlı uçuyor, dosdoğru sayga sürüsünün üzerine geliyorlardı. Bu canavarların üzerlerine doğru gelmesi onları şaşkına çevirdi ve bozgun halinde kaçmaya başladılar. Olay, başdöndürücü bir hızla gelişiyordu. Yüzlerce sayga paniğe kapılarak sürübaşlarına bakmadan ve hangi yöne gideceklerini bilemeden rastgele

koşuyorlardı. Kimseye zarar vermeyen bu hayvanların gökten gelen bir hücuma karşı koyacak halleri yoktu.

Helikopterler, istedikleri paniği meydana getirdikten sonra alçak uçuşla saygaları yakınlardaki başka bir sürüye doğru sürdüler. Sonra, bunları da sürüden sürüye koşturarak birleştirdiler. Şimdi önlerinde gittikçe büyüyen dalgalar halindeydi şaşkın saygalar.

Sakinlerinin üzerine çöken böyle bir felâketi o güne kadar hiç görmeyen Mujunkum bozkırı cehenneme dönmüştü. Yalnız saygalar değildi felâkete uğrayanlar. Onların ayrılmaz yoldaşları ve aynı zamanda ebedî düşmanları da aynı durumdaydılar.

Akbar ve ailesi helikopterlerin baskını ile karşılaşır karşılaşmaz önce otların arasına sindiler, sonra korkuya kapılarak bu lânetlenmiş yerden olabildiği kadar uzaklaşmak için fırladılar. Kurtulmak için çok uzaklara kaçmalı, tehlikeden koruyan bir sığınak bulmalıydılar. Ama, kaderleri başkaymış. Hücum noktasını henüz terketmişlerdi ki korkunç bir gürültü ile yer sarsıldı: Sayısız denecek kadar çok sayga onların peşinden bulut gibi, fırtına gibi ve korkunç bir hızla geliyordu. Helikopterler sürüyordu onları bu yöne. Kurtlar uzaklaşacak zamanı bulamadılar. Bir an durmaları mahvolmaları için yeterdi. Korkunç bir hızla peşlerinden akan o kalabalığın ayakları altında ezilir giderlerdi. Hiç kimse durduramazdı o hızla koşan saygaları. Yalnız, korkunun uyardığı bir refleks, onları bir anda ezilip yok olmaktan kurtardı: Koşmaktan vazgeçip yavaşlamak yerine hızlarını arttırmışlardı. Böylece, bu çılgın yarışın içinde buldular kendilerini. Akıl alacak bir şey değildi bu. Çünkü avlayanla avlanan, kurtlarla onların az önce parçalamak için üzerlerine atıldıkları saygalar birleşmişlerdi. Şimdi, hepsini tehdit eden o korkunç tehlikeden yanyana kaçıyorlardı ve bu acımasız kader karşısında eşit durumdaydılar. Mujunkum bozkırı o güne kadar, en büyük yangınlarda

bile, kurtlarla geyiklerin böyle yanyana, tek sürü halinde kaçtıklarını hiç görmemişti.

Akbar, birkaç defa fırlayıp o büyük dalganın dışına çıkmak istedi ama çıkamadı. Azıcık geride kalacak olsa, etrafını dolduran saygaların ayakları altında ezilecekti. Bu Malström burgacında kurtlar az çok gruplarını koruyorlardı ve ana kurt gözucuyla, korkudan gözleri fırlamış yavrularının sürünün içinde koşmaya devam ettiklerini görüyordu. Onları takipte en çok zorlanan, güçlük çeken Gözde idi ve her geçen dakika gücünü iyice yitiriyordu. Kocabaş ve Hızlı'nın yanında Taşçaynar koşuyordu. Mujunkum'un bıçkını, bütün bozkıra dehşet salan Taşçaynar da panik içindeydi.

Dişi kurdun hayalleri sönüp gidiyordu. Daha ilk avlamada saygalarla birlikte onlar da kaçıyor, sele kapılmış çöpler gibi akıp gidiyorlardı. Önce Gözde can verdi. Gücünü yitirip düşünce korkunç bir çığlık attı, sonra bu çığlık, toprağı döven binlerce toynak altında boğulup gitti.

Hayvanları kışkışlayan helikopterler sürünün iki yapında uçarak telsizle haberleşiyor, işlerini ustaca yapıyorlardı. Sürünün dağılmasını önlüyor, gittikçe artan bir çılgınlıkla daha hızla koşmaya mecbur ediyorlardı. Aşağıda, dinleyicileri kulaklarına geçirmiş görevliler durmadan konuşuyorlardı: "Yirmiyi arıyorum, Yirmi! Yirmi, duyuyor musun? Biraz daha sür aynı yöne, haydi sür!"

Pilotlar, karlı bozkırda kudurmuş dalgalar gibi akan geyikleri çok iyi görüyor ve aşağıdakilere cevap veriyorlardı. "Alo, Yirmi.. Yirmi konuşuyor! Tam gaz gidiyorum! Heey, şuraya bakın! Sürüde kurtlar da var! Ne matrak! Haydi yaramazlar, işiniz bitik artık!"

Pilotlar neşe içinde hayvanları sürmeye, onları iyice bitkin hale düşürmeye, böylece aldıkları emri yerine getirmeye devam ediyorlardı. Hesapları da doğru çıkmıştı.

Saygalar geniş bir düzlüğe çıktıkları zaman avcıların, daha doğrusu kasapların önüne düştüler. Zaten helikopterlerin görevi de bu idi. Bu kasaplar, açık jeepleriyle derhal saygaların içine dalıp makineli tüfekle yaylım ateşini başlattılar. Nişan almaya bile gerek görmeden aralıksız ateş ediyor, ot biçer gibi, sıra sıra yere seriyorlardı hayvanları. Peşlerinden gelen römorklu kamyonlardan atlayan adamlar da çok ucuza mal edilen bu bol ürünü vakit geçirmeden devşirmeye başladılar. İşlerini süratle yapan güçlü kuvvetli adamlardı bunlar. Hâlâ canlı olan saygaların işini hemen bitiriyor, bazen koşup yaralıları yakalıyorlardı. Ama hiç durmadan asıl yaptıkları iş, onları kanlı bacaklarından tutup römorklara yüklemekti. Korkunç bir manzaraydı. O güne kadar sakin bir hayat yaşamış olan bozkır, şimdi, çok kanlı, çok korkunç bir şekilde, kamyonlar dolusu sayga vererek bunun bedelini ödüyordu ilahlara.

Katliam devam ediyordu. Jeepler yorgun sürünün içine dalıyor, bu araçların geçtiği yerlerin iki yanı yere serilmiş avlarla doluyordu. Terör uç noktasına varmış, kıyamet kopmuştu sanki. Akbar, müthiş patlamalardan sağır olmuştu, bütün dünya sağır olmuştu, kaos sürüyordu. Sessiz ışınlarını bozkıra salan güneş bile bu çılgın avın kurbanı olmuş gibi selameti kaçışta buluyordu. Mujunkum'un üzerinde dolanıp duran helikopterlerin de gürültüsü duyulmuyordu. Onlar, sessiz dev çaylaklar gibiydiler gökyüzünde... Katillerin araçlardan yaptıkları yaylım ateş kaçırmıştı sanki onları yükseklere.

Saygalar çıldırmış, büyük seslerin yok olduğu bir âleme atılıyor, sonra, sağır edici kurşunların altında kanlarını akıtarak, rölantiye geçmişler gibi, usulca yere düşüyorlardı. Dünyanın sonunu andıran bu sessizlikte, dişi kurt birden bir insan yüzü gördü. O kadar yakınında ve o kadar korkutucu idi ki, az daha kendisini hemen yanından geçen jeepin altına atacaktı. Adam ön tarafta oturuyordu ve yüzüne rüz-

gârlık taktığı için kırmızı-mavi renkte görünüyordu. Kara ağzına bir mikrofon dayamış, araçtan biraz öne sarkmış, bağırıp duruyordu. Akbar onun ne söylediğini anlayamazdı tabiî. Herhalde bu adam, avı yönetiyordu. Dişi kurdun kulağı o müthiş gürültüden sağır gibi olmasaydı ve insanların dilini anlasaydı, onun şu sözleri kustuğunu duyacakta: "Sürünün ortasına değil, yanlarına ateş edin! Yanlarına ateş edin, sersemler!"

Adam, vurulup devrilen saygaların, sürünün ayakta kalanları tarafından çiğnenip parçalanmasından korkuyordu.

Adam birden, arabanın çok yakınında ve saygaların arasında bir kurdun koştuğunu, sonra onu başka kurtların da takip ettiğini farketti. Ani bir hareketle ve kötü bir etki bırakan gür bir sesle bir şeyler söyledikten sonra, hoparlörü bırakıp tüfeğini kaptı ve nişan aldı. Akbar çaresizdi. Siperlikli adamın kendine nişan alacağını da anlayamazdı. Bu çılgın koşuda ne uzaklaşabilir ne de olduğu yerde durabilirdi. Adam hâlâ nişan alıyordu ve onu kurtaran da belki bu gecikme oldu. Birden ayakları dibinde bir şey patladı ve yere yuvarlandı, ama ezilmemek için hemen kalktı. An kadar kısa bir süre sonra da, yavrularının en irisi olan Kocabaş'ın yerden havaya fırladığını, sonra kanlar içinde usulca karnı üzerine düştüğünü, çırpındığını gördü. Kocabaş belki can havliyle bir de çığlık atmıştı ama Akbar onu duymadı. Yalnız, adamın silahını indirip, büyük bir kahramanlık yapmış gibi elini havaya kaldırdığını gördü.

Dişi kurt yavrusunun cansız vücudu üzerinden atladı, ama aynı anda av gürültüsünü yeniden duydu. Ardsız aralıksız patlamalar, arabaların keskin klâksonları, insanların haykırışları, can çekişen saygaların hırıltıları, helikopterlerin uğultuları birbirine karışıyordu. Birçok sayga yere yuvarlanıp kalıyor, ayaklarını havaya dikip çırpınıyor, kaçanların soluğu kesiliyor, yürekleri dayanamıyordu artık. Toplayıcılar ellerindeki kocaman bıçaklarla hayvanların

boğazını kesiyor ve hayvan son nefesini vermeden kaldırıp kamyona atıyorlardı. Kana bulanan bu adamların görünüşleri de korkunçtu.

Keskin bir göz uzaydan dünyamıza baksaydı, neler olup bittiğini görür, Mujunkum'u ağlatan, yakıp yıkan, mahveden o av faciasını seyreder, ama daha sonra olacakları bu tabiatüstü gözlemci bile göremez, anlayamazdı.

*
* *

Katliam, kaçan ve kovalayanların enerjilerini tüketmesinden, akşam karanlığının bozkıra çökmesinden sonra durdu. Ama hemen ertesi sabah, helikopterler üslerinden benzin alıp döndükleri zaman tekrar başlayacaktı. Organizatörler bu avı üç dört gün daha sürdürmek niyetindeydiler: Havadan yapılan gözlemlere göre, yöneticilerin "el atılmamış mahallî kaynaklar" diye adlandırdıkları pek çok sürü vardı. Bunlar Mujunkum'un batısında, en kumlu bölgelerde olmalıydılar. Madem ki böylesine zengin kaynaklar vardı, bunları da bir an önce beş yıllık plana sokmalıydılar. Bu, bölgenin yararına olacaktı. Mujunkum seferini gerçekleştiren resmî görüş buydu. Ama çok iyi bilinir ki her resmî görüşün ardında, olayların yarattığı bazı özel sebepler bulunur. Bu sebepler, bu durumlar da her zaman insan faktörüne dayanır. Oysa insanlar kendi çıkarlarına, kendi hırslarına, kendi kusur ve erdemlerine göre hareket ederler. Bu açıdan bakınca, büyük bozkırın uğradığı faciayı bir istisna sayamayız.

Mujunkum geceleyin, isteyerek ya da istemeyerek, katliamı yapanları da barındıracaktı.

*
* *

Grupta sağ kalanlar yalnız Akbar ve Taşçaynar idi. Av sahasından olabildiği kadar uzaklaşmak için bozkırda koşmaya devam ettiler. Çok zor hareket ediyorlardı. Karınları, apış araları, hemen hemen bütün kürkleri çamur, ayakları ise kan içindeydi. Bitiktiler. Yanıyorlardı sanki. Attıkları her adım dayanılmaz acılar veriyordu onlara. Tek istedikleri şey sığınaklarına ulaşmak, beklenmedik bir zamanda, beklenmedik bir şekilde üzerlerine çöken bu felâketi unutmak için biraz uyumaktı.

Fakat bu hayalleri de boşa çıktı. Yuvalarının bulunduğu mağaraya yaklaştıkları zaman yeniden karşılaştılar insanlarla. İnlerinin yanında, bodur ılgınların arasında büyük bir kamyon vardı. Kamyonun çevresindeki insanların sesleri yankılanıyordu karanlıkta.

Kurtlar bir an duraladılar, sonra sessizce yollarını değiştirip bozkıra doğru koşmaya devam ettiler. Tam bu sırada, raslantı eseri, kamyonun farları yandı ve güçlü ışık füzeleri karanlığı yırttı. Işığın uzandığı yön onların gittiği yön değildi ama, iki hayvanın yeniden korkuya kapılmaları için yetiyordu. Sekerek, topallayarak ama dosdoğru koştular. Akbar'ın ön ayakları onu taşıyamayacak kadar halsizdi ve dişi kurt iyice topallıyor, ayaklarını soğutmak için karlı yerlere basıyor, silikleşen tabanları ile kar kalıntıları üzerinde izler bırakıyordu. Yavruları ölmüştü. İnsanlar işgal ettiği için inini de terketmek zorunda kalmıştı.

*
* *

Şoförü de sayarsak altı kişiydiler: İş icabı bir araya gelmiş, ölü hayvan toplayıcısı altı kişi. Sabahleyin çok erken saatlerde işe başlayabilmek için geceyi bozkırda geçiriyorlardı. İş kârlıydı: Hayvan başına elli kopik. Üç kamyonu tıka basa doldurdukları halde vurulan veya ayakları altında

kalıp ölen daha pek çok sayga vardı. Şafakta bu hayvanları toplayacak, kamyona dolduracak, sonra da daha ileride bulunan koca römorklara taşıyacaklardı. Hayvan ölülerini Mujunkum'dan çıkaracak olan örtülü yüksek römorklar özel olarak bu iş için hazırlanmışlardı.

O akşam dolunay vardı ve ufukta çok erken göründü. Hâlâ yer yer karlı olan ve gökmavisine çalan bozkırın her yerinden görünüyordu dolunay. Ay ışığı bazen küçük tepeleri, dereleri, ağaççıkları iyice belli ediyor, bazen de karanlığa düşürüyordu onları. Ama, kurtların bu insansız bölgede o güne kadar hiç görmedikleri kamyonun büyük karaltısı pek belliydi ve o yüzden kaçmaya devam ediyorlardı. Her arkalarına bakışta onu görüyor ve kuyruklarını arka ayaklarına sıkıştırıp koşuyor.. koşuyorlardı. Hiç durmuyor değillerdi, ara sıra bir an durup inlerinin yanında neler olup bittiğini, insanların oraya gelip yerleşmelerinin sırrını anlamaya çalışıyor, belki de birbirlerine bu korkunç şeyin bütün gece orada kalıp kalmayacağını soruyorlardı. Kamyon bir "MAZ" idi. Her arazide giden askerî tipte bu kamyonun kocaman tekerlekleri sanki yüz yıl dayansın diye yapılmıştı. Geride, römork örtüsünün altında, on kadar saygayı ertesi gün şehre götürmek için ayırmışlardı. Bu hayvanların arasına bir adam da uzanmıştı. Tıpkı bir savaş esiri gibi elleri bağlıydı adamın. Çevresindeki cesetler yavaş yavaş soğuyup katılaşsa da, onu ısıtıyordu. Bu cesetler olmasaydı bozkır gecelerinin ne kadar soğuk olduğunu anlardı. Örtünün arasından dolunaya, boşluğa bakar gibi bakıyor, soluk yüzünde ıstırap okunuyordu.

Bundan sonra bu adamın akıbeti öteki adamların insafına kalmıştı. O ana kadar, arkadaşlarının, kendisi gibi kolay para kazanmak için katıldıklarını sanıyordu bu sürek avına.

Varlığımızın tanımını yapmak zordur. Sayısız ilişkiler arasında yine sayısız kombinezonlar kurulur. İnsanların

karakterleri o kadar karmaşıktır ki, en gelişmiş, en hassas bir bilgisayar, en normal insanlar arasında bile ortak bir davranış eğrisi çizemez. Ama bu altı adam, daha doğrusu altı kişiden beşi, yukarıdaki tanımın dışında kalan bir istisna oluşturuyorlardı. Altıncı adam olan Kepa şoförddü. Aralarında evli olan, aile hayatı yaşayan yalnız o idi (yine de diğer beş kişiyle aynı kategoride sayılırdı ve onu arkadaşlarından ayırmak pek zordu). Kısacası, bu altı kişinin ortak yanlarını oluşturan bir eğri çizilebilirdi ve bunun için basit bir bilgisayara bile ihtiyaç yoktu. Bu bile Allah'ın işine akıl sır ermediğini göstermeye yetiyordu. Ve Allah, Mujunkum'a gelen bu altı adamı, huyu suyu bir olarak yaratmıştı. Şaşılacak derecede birbirlerine benziyorlardı.

Kepa'dan başka hepsi evsiz barksız serserilerdi. Üçü karıları tarafından terk edilmişti. Altısı da hayatta bir başarı sağlayamamış, bir baltaya sap olamamışlardı. İçlerinden yalnız birinin, en genç olanının özel bir durumu vardı. Adı Abdias idi bu gencin. Tuhaf bir ad! Eski Ahid'den alınmış. Pskov civarında bir diyakosun (Papaz çömezinin) oğlu olan bu delikanlı, kilisenin ileri gelenlerine göre, ilerisi için çok şey vaad ediyormuş; anasının ölümünden sonra Papaz Okulu'na girmiş. İki yıl sonra da mezhepten saptığı gerekçesiyle kovulmuş. Boss'un (patronun) deyimi ile "asi"likten yargılanmak üzere eli kolu bağlanarak kamyona atılan ve hayvan ölülerinin arasında uzanıp yatan adam işte o idi.

Ekipte, Abdias dışında herkes alkolik ya da kendilerinin pek hoşlandığı bir deyimle "profesyonel ayyaş" idiler. Kepa onlardan bu tanımda da ayrılıyordu. Çünkü o bir sürücü idi ve sürücü belgesini kaybetmek istemiyordu. Hem, karısı içtiğini anlayacak olsa gözlerini oyardı. Ama o gece öbürleri gibi o da sarhoş olmuştu. Abdias'a gelince, onun içmesine görünürde bir engel yoktu. Bekârdı, araba kullanmak gibi sorumluluk isteyen bir iş yapmıyordu. Ama

küçük bir yudum içmeyi bile reddetmişti. Bu inat Boss'u çileden çıkardı.

Boss (Patron) bu isimle çağrılmasını kendisi emretmişti. Ordudan atılmadan ve bu ölü hayvan toplayıcısı çete ile buraya gelmeden epeyce önce disiplinli bir bölüğün kumandanlığını yapmış bir teğmendi. Ordudan kovulunca, onun bu durumuna üzülen bazı insanlarla arkadaş oldu. Bunlar onun aşırı gayretinden dolayı cezalandırıldığına inanıyor, kendisi de olayı böyle kabul ediyor, büyük bir haksızlığa uğradığını söylüyor ve buna çok üzülmüş görünüyordu. Ama, ordudan çıkarılmasının asıl sebebini hiç anlatmıyordu. Asıl adı Kandalov ya da Handalov idi ama hiç kimse durmuyordu bu ayrıntı üzerinde. Boss, kelimenin tam anlamıyla boss idi.

Cuntanın ikinci üyesi Mişaş idi. (Oybirliğiyle çetenin adına cunta demişlerdi. Bu isme yalnız Hamlet lâkabı ile anılan Galkin itiraz etmişti. Galkin, bölge tiyatrolarının birinde aktörlük yapmıştı. İşte bu Hamlet-Galkin, "Cunta mı, boşversenize" demişti, "ben cuntaları sevmem, biz safariye (büyük sürek avına) çıkıyoruz, bize uygun düşen isim 'Safari'dir"! Ama Safari adını kimse benimsemedi. Herhalde bu isim pek ukalaca gelmişti onlara. Cunta daha iyi, daha erkekçe bir isimdi.)

Mişaş'ın asıl adı ya da lâkabı da Mişa Şabaşnik* idi. Bu iki isim birleştirilmiş, kısaltılmış Mişaş olmuştu. Mişaş boğa gibi kuvvetli, saldırgan ve kötü idi. İsterse Boss'a karşı çıkar ve boss bile olabilirdi. Ağzından 'orospu' sözü hiç düşmez, her cümlenin sonunu, nokta koyar gibi 'orospu' kelimesiyle bitirirdi. Abdias'ın kollarını bağlayıp kamyona atma fikri de ondan çıkmış; cunta da oybirliğiyle kabul edip, yerine getirmişti.

---

* Şabaşnik'ler serbest işçilerdir. Teklif edilen ve bulabildikleri her işi yapar, dolgun ücret alırlar.